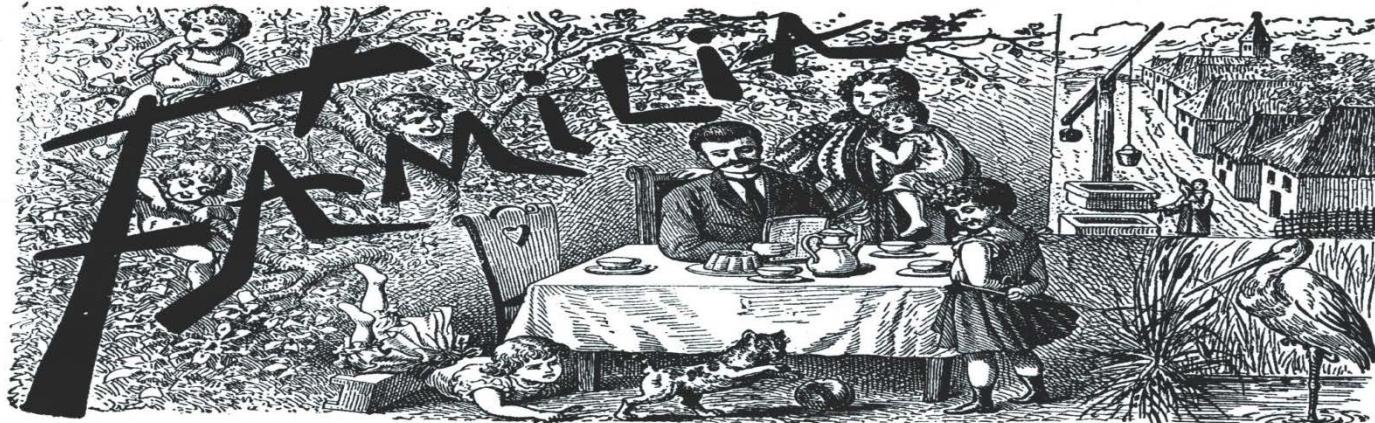

Cetatea Caralerilor - Omajul Femeii

Numărul 31.

Oradea-mare 2/14 august 1898.

Anul XXXIV.

Apare dumineca. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Influența femeiei asupra moravurilor.

— Conferență ținută la Ateneul din Bacău la 26 Maiu an. c. — Doamnelor și domnilor,

Este foarte îndrăsnet să pășesc eu, a cărei profesie nu este a vorbi în public, la tribuna aceasta, de unde bărbății literați, savanți, ne-au dat atâtea învețături relevătoare, de unde susținut sătos pentru nobil și frumos, respără interpretarea opurilor nemuritorilor genii, ca floricea roaua dimineții.

Ca femeie, ca mamă de familie, am înse teren de a face reflecții.

Aceste reflecții cari îmi vîjorie în cap, de pare că e un roi de albine, mi-ar plăcere să le pot tălmăci, arădend de dor să găsesc un ecou în iminile dvoastre.

Caci toate aceste reflecții, idei, gândiri, dorințe își au isvorul în imensa mea inimie, înbire ce o simt pentru doua mea patrie, pentru scumpa țară Românească. (Applause.)

Me consumă dorul, cum să o văd mare, tare și puternică; cum aș vedea-o ridicată la nivelul cultural al celorlalte state europene.

Dar o rândunică nu face vară, și vorbele se duc în vînt. Căte odată înse vîntul capricios ridică pe aripi sale flăstările o semință, care având norocul să cadă în sol fructifer, aduce roade dneșdecescă.

E drept că sala de conferință este un sanctuar și masa — cu oficialul pahar cu apă — un piedestal, unde numai doue divinități au loc: Literatura și Știința. Dacă cu tesa mea me abat de la aceste doue divinități — speranța, aceasta sublimă consolătoare a suferindilor — me face a crede că nu comit un sacrilegiu, și me face să sper în binevoitoarea dvoastre indulgență, doamnelor și domnilor, față de conferenția mea modestă.

Literatura! o iubim, o adorăm cu toții, căci ea este oglinda, unde ni se reflectează lumea internă,

lumea sentimentelor omenirei. Dar să incerc să analiză istoria ei, ori să încep să defini influența ei asupra vieții și a dezvoltării naționale, poate aș stări imprejurumi valurile furtunioase ale criticiei.

Cultul acestei divinități este chiumarea preoților ei aleși, hirotoniși.

Şciința!

Ce sunt gândurile omenești în fața ta?!

Umbre, fanteome!

După părerea indiferenților pentru problemele științei, ea trebuie lăsată savanților și — păianginilor Academiei. Dar cu toate că e o legiunea numerul indiferenților, cu toate că puțini se interesează de științe, foarte mulți fac așa filosofie vrând nevrând, scrutând și espionând enigma ce se numește: „a fi” căutând destinații în univers, căutând resonul lucrurilor.

Ferică de aceia, cari au parte divină să înțeleagă frumusețile științei, să simtă vibrațiunile etherului, cari constituiesc lumina.

Lumina este aici supraimea divinitate, la care ne închinăm, cătră care ne ridicăm sufletele avide, să o pătrundem, să-i simțim razele calde, consolătoare în negurile pessimismului și scepticismului în care ne sbatem.

La lumină înse, șciința ne conduce.

Și nimic nu e mai greu de înțeles, decât aceea ce nu știm, precum nimic nu e mai simplu decât acea ce știm.

Cari vor urmă focarul științei, se vor ridică treptat în sferele-i senine, departe, unde adeverul luminează sufletul și conștiința.

Și după cum spune marele Lamartine „La conscience est la loi des lois“.

Şciința ne arată, că ori ce existență în natură are rațiunea sa de a fi, și ori ce creațură căt de neînsemnată își găsește fericirea în exercițiul facultăților.

Creaționă — aceasta poemă grandioasă — a înzestrat omul cu facultăți, cari dacă ar fi cultivate

Cetatea Cavalerilor - Omagiu Femeii

362

FAMILIA

Anul XXXIV.

prin o educație rațională — el ar fi un cap de operă, fără seamă. (Aplause.)

Omenirea însă atinsă încă sfera luminoasă la care aspiră. Suntem încă departe de acea sferă intelectuală, luminată, de acea cultură perfectă, care imprimă principiile universale ale adevărului și binelui. Pentru cunoașterea acestor principii absolute, cari constituiesc morală lumei, cari trebuie să fie busola către fericirea omenească, ne mai trebuie o muncă penibilă. Un exemplu admirabil de laboare pentru dezvoltarea culturiei înalte ne dă Englezii și Germanii.

Cu toate că aceste două popoare s-au ridicat până acum mai sus pe acest nivel, ele sunt prea bine consciente că de mult le mai trebuie până la o perfecție culturală.

Ele merg înainte cu făcia civilizației, propagând principiile înalte ale ethiciei, umanității, dreptatea și evangelia iubirii. Filosofii și pedagogii lor cei mari ca Herbert Spencer, Samuel Smiles, Fichte, Fröbel, congresiști, conferențiari — căci aceste la Englezii și Germanii nu mai sunt corbi albi — jurnale, reviste, toți cu toții au același scop sfânt, soluția grelei probleme sociale, ridicarea culturiei prin — educație. Educația trebuie să ne fie călăuză, traversând epoca în care trăim. Epoca în timpul cătră trăim nu e decât un moment în eternitate, — momentul actual nu e decât poarta prin care viitorul se precipită către trecut.

Epoca noastră e plină de luptă, luptă pentru existență și luptă pentru lumină.

Dar „vivere est militare” după Seneca.

Dacă am putea trăi după axiomă filosofilor cari propagă iubirea și sinceritatea, traiul pe pămînt ar fi un veritabil eden.

Timpul și societatea de azi însă sunt caracterizate prin hipocrisie, și aşa disă civilizație este o spoliyală care numai puțin dacă o sgârđă, ne arătă — luptă brut.

Ce foc sălbatic arde încă sub masca culturii în inimi și suflete, ne o dovedesc mai eclatant evenimentele recente din cameriile austriacă și franceză, afacerea Dreyfus, nenorocitul duel din capitala noastră, răsboii săngerozi dintre Greci și Turci și actualul răsboi dintre Americani și Spanioli.

N-o să analizez aceste întemplieri cari ne demonstrează în ce stare primitivă se află încă sufletul omenesc, nefind aici locul de a ne înrola între curtenitorii řiretei și bătrânei „Dna Politica”.

Dacă ținem un popas în sborul timpului și primim linia ce am parcurs, nu putem fi de loc mândri de nivelul cultural ce am atins. În loc să savurăm victoria inteligenței care înlesnește tot mai mult contactul între popoare; în loc să ne apropiem cu iubire unii de alții, în loc să se derime bara prejudecătorilor seculare; vedem principiile civilizației calcate în picioare și focal urei aprins.

Pe tot locul ură de rasă, ură de clasă, ură de religie, ură de națiune. (Aplause.)

„Ura și invidia oamenilor arată ce nefericiti sună ei” — spunea Shopenhauer.

Ce fericit ar fi individul, dacă societatea să arătă emancipă de sub prejudecători; dacă în loc să nu treacă ură, ar nutri iubirea, interesul prietenesc către deaproapele seu.

„Că de multe se poate omul lipsi, numai de om nu” a scris filosoful Börne într’una din scrisorile sale celebre.

„Iubește pe deaproapele teu ca pe tine însuți”

este dogma și celui mai mare filosof din lume — a lui Isus Christos, care cu aceasta dogmă a pus baza creștinătății.

Să aceasta dogmă este principiul fundamental al educației.

Cine poartă în inimă dorința binelui public, și binele națiunii sale, trebuie să cunoască principiile aceste pe cari se basează soluția problemei care agită acum spiritele serioase, ca o fluctuație turmentată, problema educației care are o importanță aşa imensa în teoria destinului omenesc.

Să fiind că omul este faurul sorții destinului seu, prin indivizi cari compun societatea, se îndreaptă soartea națiunii.

Ca să ne putem înșiră între națiunile culte, ca să avem autoritate ca națiune peste șapte țări și șapte mări, ca să putem căștiga stima lumii, atât prin valoare intelectuală, cât și materială: trebuie să ne ocuăm serios și noi Români de problema educației, ca prin aceasta să formăm din copiii nostri, caractere de om, și caractere de cetățan. (Aplause.)

Căci numai o națiune care are între fii se caracterează, poate fi mare și puternică.

Ca să fiu caracter *cinstit*, *corect*, ca să pricapi viața națională, să șină îndeplină datoriele de cetățan: trebuie să ai o educație basată pe *principii*.

Incomparabilul spirit „Voltaire” spunea: „l'homme n'est né avec aucun principe, mais avec la faculté de les recevoir tous”.

Educația este baza binelui valorei și puterii unei națiuni. Este caluza popoarelor spre sfera civilizației, de unde șină își intinde lumină sa caldă peste omenire, precum își intinde soarele în dimineață de primăvară, prin covorul seu splendid aurit, peste pămînt.

Șină dă cheia la toate fenomenele sociale și aceste sunt fenomenele, sunt manifestările cele mai complete ale vieții. Si nu pot fi pricopute decât numai de aceia cari cunosc legile dezvoltării intelectuale și cari legi trebuie observate în educație.

Educația nu se poate ocărma fară cunoașința acestor legi, căror trebuie să se supună evoluția inteligenței copilului.

Educația însă este un rezultat care nu se obține numai prin studiul cărărilor, — de și studiul e singurul izvor al unei valori intelectuale — ci constă din cunoașterea principiilor ei. Principii de sentimente normale, de onestitate, cari trebuie imprimate în suflet și înimă de la cea mai fragedă copilărie.

Opera educației trebuie să fie luminată de bunul simț al părinților, căci cea mai bună școală pentru formarea unui caracter este casa părintească. (Aplause.)

Caracterul este oglinda gândirilor și sentimentelor în care se reflectă trăsăturile nobile și urite ale unei om, ca și într’un loc cristalin, frumusețile și adâncimile peisagiului cel inconjoară.

In cele mai multe cazuri caracterul este rezultatul efectelor din lumea esternă, mediul social având influență mare asupra dezvoltării lui. De multeori este influențat de direcționarea ce primește în școală de la profesor, care ca Ioul Atlante ține pe umeri soartea popoarelor.

(Finea va urmă.)

NELI I. CORNEA-MIȘICI.

Cetatea Cavalerilor - Omagiu Femeii